

نواندیشی دینی

تأملاتی در رویکردها

به قلم: جمعی از نویسندگان

به کوشش: حمید سعادت

ویراستار: سیده زینب صالحی ساداتی

سعادت‌ی حمید - ۱۳۴۱

نواندیشی دینی: تاملاتی در رویکردها

حمید سعادت‌ی / ویراستار: سیده زینب صالحی‌ساداتی

ISBN :978-964-214-405-1

تهران: کویر ۱۴۰۲

ص ۴۳۰

Religious thought

تفکر دینی

Islamic modernism

اسلام -- تجدید حیات فکری

Islamic renewa

صالحی‌ساداتی / سیده‌زینب ۱۳۶۲

رده بندی کنگره : ۲۲۹ BP

رده بندی دیویی : ۴۸/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی : ۹۱۵۱۱۴۹

www.ketab.ir

نواندیشی دینی تأملاتی در رویکردها به قلم: جمعی از نویسندگان به کوشش: حمید سعادت

ویراستار: سیده زینب صالحی ساداتی

طراح جلد: سعید زاشکالی - امور فنی و صفحه آرایی: انتشارات کویر
چاپ و صحافی: افست گرافیک - شماره گان ۲۵۰ - چاپ اول: ۱۴۰۲

شابک: ISBN 978-964-214-405-1

نشانی: تهران-کریم خان زند ابتدای قائم مقام فراهانی کوی یکم شماره ۲۰- ساختمان کویر
کد پستی: ۱۵۸۵۹۱۴۹۱۱ - تلفن: ۸۸۳۰۱۹۹۲ - ۹ و ۸۸۳۴۲۶۹۸ - شماره: ۸۸۳۴۲۶۹۷

Kavirbook@gmail.com

KavirPublishingCo

[Kavir.Pub](https://www.instagram.com/Kavir.Pub)

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزئاً،
به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی)
بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است.
قیمت ۳۴۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۵	◀ درآمد: روشنفکری دینی و نواندیشی دینی
۲۵	◀ نواندیشی دینی و کارکرد آن: مصاحبه با سید محمد خاتمی
۴۳	◀ نواندیشی دینی: تعریف و مرزبندی‌ها / سید صادق حقیقت
۴۴	تفاوت روشنفکری دینی و نواندیشی دینی
۵۱	نواندیشی دینی و نظریه همروی
۵۴	نظریه همروی و رویکرد حداکثری و حداقلی
۵۸	عقل‌گرایی از چشم‌انداز رویکردهای مختلف
۶۲	نتیجه
	◀ نسبت نواندیشی دینی و رویکردهای هرمنوتیکی: گامی در ایضاح مفهومی نواندیشی دینی /
۶۵	محمد رضا بیات
۶۷	۱. پیشینه رویکردهای هرمنوتیکی
۷۳	۲. رویکردهای هرمنوتیکی
۷۵	۲. ۱. نقش متن
۸۳	۲. ۲. نقش مؤلف
۸۷	۲. ۳. نقش مفسر
۹۱	۲. ۴. نقش روش

- نتیجه ۹۴
- ◀ نواندیشی در حوزه فلسفه اسلامی / محمدصادق کامران ۹۹
- اصل واقعیت به مثابه امر بدیهی ۱۰۷
- نوآوری‌های ملاصدرا در مسئله اصالت وجود ۱۰۹
- الف. در حوزه وجودشناسی ۱۰۹
- ب. در حوزه الاهیات ۱۱۱
- ج. در حوزه طبیعیات ۱۱۱
- اشکال ارسطو و ابن‌سینا بر حرکت در جوهر اشیا ۱۱۲
- پاسخ ملاصدرا به شبهه عدم بقای موضوع ۱۱۴
- نتایج حرکت در جوهر اشیا ۱۱۵
- الف. در حوزه وجودشناسی ۱۱۵
- ب. در حوزه انسان‌شناسی: بقای نفس پس از نابودی بدن ۱۱۶
- نتیجه ۱۱۷
- ◀ سکولاریسم و پساسکولاریسم، اسلام‌گرایی و پسااسلام‌گرایی: تأملی در نتایج / محمود شفیعی ۱۱۹
- گفتار اول: زمینه‌های پساسکولار و ظهور پساسکولاریسم ۱۲۰
- الف. سکولاریزاسیون و پساسکولار ۱۲۰
- ب. زمینه‌های عملی و ایدئولوژیک ۱۲۴
- ج. ایده‌های پساسکولار ۱۲۸
- گفتار دوم: اسلام‌گرایی و ظهور پسااسلام‌گرایی در جهان اسلام ۱۳۸
- الف. اسلام‌گرایی و پسااسلام‌گرایی ۱۳۸
- ب و ج. پسااسلام‌گرایی: زمینه‌ها و اندیشه‌های پسااسلام‌گرا ۱۴۶
- تأملات پایانی ۱۵۹
- ◀ نواندیشی دینی در کلام اسلامی / حمیدرضا شریعت‌مداری ۱۶۷

۱۶۹.....	سرشت نواندیشی دینی در کلام.....
۱۷۱.....	جریان‌شناسی عقایدپژوهی در اسلام و تشیع.....
۱۸۱.....	کلام جدید.....
۱۸۳.....	مؤلفه‌ها و شاخصه‌های نواندیشی دینی در عرصه کلام.....
۱۹۱.....	◀ نواندیشی دینی و بازسازی سنت؛ آسیب‌ها و مسائل / سید علی میرموسوی.....
۱۹۳.....	۱. نواندیشی دینی و روشنفکری دینی.....
۱۹۵.....	۲. پدیدارشدن نواندیشی دینی.....
۱۹۸.....	۳. آسیب‌ها و مسائل.....
۲۰۰.....	۳. ۱. اسطوره آموزه و زمان‌پریشی.....
۲۰۴.....	۳. ۲. ایدئولوژی شدن دین و سنت.....
۲۱۰.....	۳. ۳. دین‌زدگی و کژتابی.....
۲۱۳.....	۳. ۴. تاریخ‌زدگی و شیبه‌ساری تاریخی.....
۲۱۵.....	۳. ۵. فرهنگ‌گرایی و غفلت از نگاه نهادی به دین.....
۲۱۸.....	۴. توصیه‌ها و پیامدهای روش‌شناختی.....
۲۲۱.....	نتیجه.....
۲۲۵.....	◀ تأملاتی در بایسته‌های نواندیشی در فقه و فقاہت / حمید سعادتی.....
۲۳۳.....	نواندیشی در فقه و فقاہت، چرا؟.....
۲۳۵.....	چیستی نواندیشی فقهی.....
۲۳۷.....	ضرورت نواندیشی در فقه و فقاہت.....
۲۴۰.....	اهمیت نواندیشی فقهی در جمهوری اسلامی.....
۲۴۳.....	امکان نواندیشی در فقه و فقاہت.....
۲۴۷.....	پیشینه نواندیشی در فقه و فقاہت.....
۲۴۸.....	بایسته‌های نواندیشی در فقه و فقاہت.....
۲۵۲.....	۱. لزوم بازنگری در مبادی و اصول موضوعه فقه و فقاہت.....

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مؤسسه اندیشه دینی معاصر متشکل از جمعی از استادان و دانش‌آموختگان حوزه علمیه است که اغلب از تحصیلات عالی و مناصب دانشگاهی برخوردارند و در گذر زمان، در حوزه و دانشگاه و در رویدادها و مناسبات سیاسی و اجتماعی ایران پس از انقلاب اسلامی، هم‌دیگر را پیدا کرده‌اند. آنها پس از مواجه شدن با مسائل پیچیده، و دوگانه‌های تناقض‌ناکار جهان کنونی و ایران معاصر (از جمله تعارض میان دین با تجدد، علم تجربی، عقل، سیاست، حقوق بشر و...) به منظور ارتقای اندیشه‌ورزی در دین، و بازسازی اندیشه دینی و نیز هماهنگ‌سازی آن با نیازهای نوشونده، در میانه تحجر و دین‌گریزی، نواندیشی دینی را برگزیدند.

این جمع به منظور پرهیز از کارهای فکری پراکنده و نامنسجم و نیز فعالیت‌های پژوهشی فاقد راهبرد، و با توجه به ضرورت برخورداری از برنامه‌های سامان‌یافته و نظام‌مند در کوشش‌های علمی و فرهنگی، به این نتیجه رسیدند که برنامه‌های فکری، علمی و فرهنگی‌شان را به صورت گروهی و در قالب مؤسسه‌ای علمی پژوهشی انجام دهند. از این رو مؤسسه اندیشه دینی معاصر را تأسیس کردند. این مؤسسه از اوایل دهه ۸۰ فعالیت‌های غیررسمی‌اش را آغاز کرد، و در سال ۱۳۹۵ تحت عنوان «گروه پژوهشی اندیشه دینی معاصر» از وزارت علوم،

تحقیقات و فناوری مجوز فعالیت گرفت.

این مجموعه، مؤسسه‌ای خصوصی و مستقل، بدون انتساب به هیچ ارگان رسمی و غیررسمی است که در کنار تأمل درباره نسبت دین و دانش‌های دینی با دانش‌های بشری و دستاوردهای مادی و معنوی جدید، مأموریت اصلی‌اش را بازشناسی چگونگی بهبود و ترقی فهم دینی، در پرتو تحولات گسترده در همه سپهرهای زندگی می‌داند؛ و با اعتقاد به اهمیت و مرجعیت منابع و آموزه‌های دینی، در کوششی نواندیشانه در پی آن است تا از مفاهیم و فهم‌های دینی، متناسب با مقتضیات عصر جدید، صورت‌بندی جدیدی پیش‌نهد که هم معقول باشد و هم در چارچوب سنت دینی قرار گیرد.

نواندیشی دینی با اذعان به ظرفیت چشمگیر و پویای سنت اسلامی ایرانی و با توجه به دستاوردها و اقتضائات دنیای جدید در صدد ترسیم الگوهایی متناسب با نیازهای این زادبوم در عرصه‌های مختلف علمی است. نواندیشی دینی برای تعامل و تبادل فکری و فرهنگی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی اهمیت ویژه‌ای قائل است و در صدد بسط ارتباط خود با دیگر مراکز علمی و فرهنگی داخلی و خارجی است.

مهم‌ترین حوزه‌های مطالعاتی مؤسسه چنین است:

۱. مسائل نظری پیش‌روی اندیشه اسلامی در قلمرو مبانی؛
۲. تحولات بنیادین فکر دینی در جهان اسلام و نیز خارج از جهان اسلام؛
۳. نگرش‌های نو در حوزه فلسفه، کلام، فقه و اصول در جهان تشیع؛
۴. پیوندهای نظری میان دیدگاه‌های عقلی، عرفانی، علمی و دینی؛
۵. فرآیند ظهور و تحولات نظری دینی در حیات اجتماعی و تاریخی؛
۶. آخرین دیدگاه‌های نواندیشان دینی در جمهوری اسلامی ایران؛